

Жасөспірімдік кезең

Орындаған: Жунисканова
А

Адамның психикалық даму ерекшеліктеріне сәйкес және көптеген ғалымдардың (Д.Б.Эльконин, Л.С.Выготский, В.С.Мухина, А.А.Люблинская, т.б.) зерттеулеріне негізделіп, жас кезеңдерін төмендегідей топтастыруға болады:

1. Нәрестелік кезең (туғаннан 1 жасқа дейін)
2. Бөбек кезең (1 жастан 3 жасқа дейін)
3. Мектепке дейінгі кезең (3 жастан 7 жасқа дейін)
4. Бастауыш мектеп кезеңі (7 жастан 11 жасқа дейін)
5. Жеткіншек кезеңі (11 жастан 15 жасқа дейін)
6. Жоғары сынып кезеңі (16 жастан 17 жасқа дейін)
7. Жасөспірімдік кезең (17 жастан 20-23 жасқа дейін)
8. Жастық шақ (20 жастан 30 жасқа дейін)
9. Кемелдік кезең (30 жастан 55-60 жасқа дейін)
10. Қартаю кезеңі (60-70 жас аралығы)
11. Кәрілік кезең (70 -тен жоғары)

Жасөспірімдік кезең – балалық шақпен ересектік арасында жатқан адамның дамуы мен жетілуінің белгілі - бір кезеңі.

Ол 16-18 жас аралығын қамтиды, яғни сәйкесінше IX-XI сынып оқушылары болып табылады.

«Жасөспірім» сөзі тәуелді балалық шақпен өзіндік және жауапкершілікті үлкен өмірге ауысудың фазасы ретінде белгіленеді. Бұл бір жағынан денелік, соның ішінде жыныстық жетілудің аяқталғандығын білдірсе, екінші жағынан - әлеуметтік жетілуге қол жеткізуді білдіреді

Дене күшінің дамуы

- Бойдың ұзаруы жеткіншек кезеңге қарағанда баяулайды. Қыздардың бойының толуы орта есеппен 16 мен 17-нің арасында болады, жігіттерде 17 мен 18-дің арасы. Салмағы артады, осының өзінде ер балалар қыздардан қалып келген есесін толтырады.
 - Бұлшық ет күші ерте өседі: 16 жаста ер бала 12 жастағысынан бұл тұрғыдан еке өсіп түседі.
- Бойы толысқаннан кейін шамамен бір жылдан кейін адам бір қалыпты ересектік бұлшық ет күшіне жетеді.

Жеткіншектік жаста организмнің ішкі ортасында белсенді қызмет атқаратын

ішкі секреция бездері жүйесіндегі өзгерістерге байланысты күрт ауысулар болады. Осының өзінде қалқан бездері мен жыныс бездерінің гормондары, атап айтқанда, зат алмасудың анализаторлары болып табылады. Осының әсерінен патогендік әсерлерге деген сезімталдық артады. Сондықтан ақыл ой немесе дене күшінің қажуы, ұзақ уақыт жүйеге күш түсу, аффектілер, күшті эмоциялық толғаныстар (қорқыныш, ыза, реніш)

Эндокриндік қолайсыздықтар және жүйке жүйелерінің функциялық юұзылуына себеп болуы мүмкін

Жасөспірімдік дағдарыс

Отандық психологияда ғасырлар кезеңіне сәйкес, жасөспірім 11 жастан 16 жасқа дейінгі кезеңді алады. Осы кезеңдегі дағдарыс айтарлықтай ұзақтығы бар – физикалық және ақыл-ой дамуының көрсеткіштері жоғары, қажеттіліктер тез пайда болады, бірақ әлеуметтік жетілмегендіктен қанағаттанбаған. Қыздарда симптомдар аз дейді, 10-11 жылдан кейін пайда болады, ұлдар жарқырайды, 12-13 жылдан басталады. Ұзақтығы әлеуметтік жағдай мен психофизиологиялық ерекшеліктермен анықталады. Әдетте өтпелі кезең 14-16 жыл толады. Ата-аналардың егде жастағы балаға деген көзқарасын ертерек қайта құрылымдау арқылы дағдарыссыз даму мүмкін.

Жасөспірімдік дағдарыстың себептері

Жасөспірімдер дағдарысының себептері
Жасөспірімдердің дағдарысы өзін-өзі тану арқылы басқалармен қарым-қатынастың өзгеруімен сипатталады. Балалар өздеріне және ересектерге жоғары талаптар қояды, алайда жауапты болмайды, сәтсіздікке ұшырайды. Дағдарыс кезеңі сыртқы және ішкі факторлардың үйлесуі арқылы анықталады. Кейбір жағдайларда көріністер жоқ немесе жұмсақ, басқада – мінез-құлқы күрт өзгереді, бала қақтығысқа айналады, эмоциялық жарылғыш.

Сыртқы факторлар, дағдарыстың қарқынды белгілері, ата-ана бақылауы және гипер-күтім, отбасылық қатынастардағы нашақорлық. Бала еркіндікті іздейді, шешім қабылдауға қабілетті деп есептейді, ересектердің көмегінсіз әрекет етеді. Жанжал бар – іс-қимылға жауапкершілік алуы керек, бірақ практикалық дағдылар жоқ, борышын сақтау. Соңғы факт ата-аналарды жасөспірімді тең қабылдауға жол бермейді. Қарсыласу, жанжалдар созылмалы шатасуға жол ашады, ұзаққа созылған жеке дамудың созылмалы дағдарысы.

Ішкі факторлар, дағдарысты күшейту – психологиялық ерекшеліктері. Жасөспірімнің басталуымен баланың белгілі бір әдеттеріне ие, мінез құлқы, пайда болған қажеттіліктерге және ұмтылыстарға кедергі келтіреді. Сапалы, өзін-өзі растауға кедергі келтіреді, өзін-өзі көрсету, кемшіліктер ретінде қарастырылады. Жасөспірім тітіркендіреді, сәтсіздіктен кінәлауға бейім. Байланыс дағдылары өте маңызды, сыртқы түрі, жеке тұлғаның жеке ерекшеліктері (тәуелділік, ұялшақтық, қарапайымдылық).